

101. ► CZIGÁNY DEZSŐ (1883-1938)

Csendélet (Fikusz), 1925 körül

Olaj, vászon, 66x53 cm
Jelezve jobbra fent: Czigány

Kezdő ár: 7 500 000 Ft / 23 810 EUR
Becsérték: 12 000 000 - 15 000 000 Ft
Estimated value: 38 095 - 47 619 EUR

AUKCIONÁLVA:

► BÁV 68. árverés (1985), 23. tétel (Fikusz címen)

REPRODUKÁLVA:

► Rum Attila: Czigány Dezső. Budapest, 2004. 204. (katalógus: 154.)

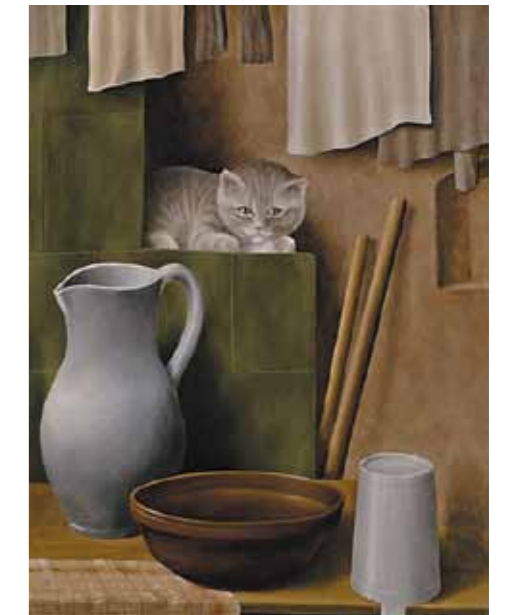
A hogy telik-múlik az idő és egyre több festményével ismerkedem meg, úgy tisztul a kép, mely bennem Czigány Dezső művészetéről él. Amikor egy már ismert alkotásával évekkal később újra találkozom, néha olyasmit is észre veszek, ami addig elkerülte a figyelmemet. Így történt ez a most ismét elém került Csendéletével is, melyet korábban a nizzai időszak kellős közepére, az 1927 körüli évekre datáltam. Tévedtem, mivel a festmény szinte biztosan valamivel korábban, közvetlenül Czigányék 1925-ben történt Párizsba költözése előtt született. Nem is értem, hogy nem tűnt fel már régen, hogy a kép háttérében megjelenő kettős-dupla ablak pontosan olyan, mint

amilyenek a Százados úti műteremlakásokban találhatóak. Ezekben a műtermekben, a megfelelő mennyiségű természetes fény fokozott igénye miatt, faltól falig és majdnem a padlótól a mennyezetig érő hatalmas ablakokat építettek be, még a kezdetek kezdetén. A Százados úti művésztelepet 1911-ben adták át, Bárczy István akkori budapesti főpolgármester nagyléptékű, kultúra támogató programjának keretében. Czigány, aki jó barátságban volt Bárczyval, az elsők között foglalhatta el az egyik műtermes lakást. Itt élt előbb két gyermekével, majd 1917-ben kötött újabb házassága után Szilasi Boriskával. Ebben a műteremben dolgozott 1911 és 1925 között.

1. A Százados úti művésztelep.
Fotó: Budapesti Történeti Múzeum
2. Százados úti műteremlakás belülről.
Fotó: Budapesti Történeti Múzeum

Czigány 1924-ben alapító tagja lett a Képzőművészek Új Társaságának. Sok mindent elmond az akkor leg-progresszívebb hazai művészalukulatról, hogy elnöke Rippl-Rónai József, társelnökei pedig Vaszary János és Vedres Márk lettek. Rónai már pályája legvégén tartott ekkor, Vedres újklasszicizmusa inkább nosztalgikus idézetgyűjtemény, mint valamely naprakész áramlathoz való csatlakozás, Vaszary pedig egyre könnyebb végén fogva a modernitást, többnyire felszínes dekorativitással ünnepelte saját zseniális technikai tudását és színimádatát. 1925-ben Lipcsében német nyelven és Budapesten magyarul is megjelent Kállai Ernő *Új magyar pikúra 1900-1925* című összefoglaló műve. Ennek utolsó gondolata a következő: „Bármint legyen azonban: Az

újklasszicista idill ne ringasson el bennünket. Azért igazán nem vajúdhattak a hegyek, hogy ilyen egeret szüljenek.” Tehát ekkor Magyarországon az újklasszicizmus volt a legújabb művészi fejlemény. Szintén 1925-ben, Kállai lipcsei kiadójánál jelent meg Franz Roh: *Nach-Expressionismus* című műve is, mely a legújabb Nyugat-Európai művészeti trendekkel foglalkozott behatóan. Egymást kiegészítő és értelmező kötetek ezek, melyek együttes tanulmányozása pontosan kijelöli a magyar művészet helyét tágabb környezetében. A KUT még az 1926-os III. nagy kiállítása idején is, a katalógusban közölt reprodukciók alapján még mindig expresszionista művekké definiálta magát, pedig Nyugat-Európában ekkor már az új tárgyilagosság volt a változás tartósan érvényesülő fő iránya.

Franz Roh könyvének illusztrációs anyaga azt mutatja, hogy Czigány fikuszos csendélete tökéletesen illeszkedik ebbe az új tárgyilagos áramlatba. A Roh által közölt új tárgyilagos képek közül a német Alexander Kanoldt és Georg Schrimpf, az olasz Achille Funi, a francia André Derain, valamint a lengyel származású francia Moise Kisling csendéletei, és Czigány e műve között, stílárisan szoros kapcsolat mutatható ki. A fikuszos csendélet egyértelmű bizonyítéka annak, hogy Czigány 1925 körül, naprakészen kapcsolódott a páneurópai művészet expresszionizmus utáni, azt meghaladni vágyó és abból új utakat kereső világába.

Rum Attila

3 | 4 | 5

3. Alexander Kanoldt: Csendélet, magántulajdon
4. Alexander Kandolt: Csendélet, 1927
5. Georg Schrimpf: Csendélet macskával, 1923 magántulajdon